KONINKLIJKE
HOLLANDSCHE MAATSCHAPPIJ
DER WETENSCHAPPEN

Juryrapport
Dirk Jacob Veegens Prijs 2024

Dr. D.R. (David) de Boer
The Early Modern Dutch Press in an Age of Religious Persecution.
The Making of Humanitarianism
Universiteit Leiden/Universität Konstanz – juli 2023

De jury van de Dirk Jacob Veegens Prijs 2024, bestaande uit prof. Jan de Vries (University of California, Berkeley), prof. Liesbeth van de Grift (Universiteit Utrecht) en prof. Leo Lucassen (Universiteit Leiden en IISG) heeft besloten om de Dirk Jacob Veegens Prijs 2024 toe te kennen aan dr. David de Boer (werkzaam als UD aan de Radboud Universiteit te Nijmegen) voor zijn boek *The Early Modern Dutch Press in an Age of Religious Persecution The Making of Humanitarianism*. Dit door Oxford University Press in 2023 uitgegeven boek is de uitwerking van zijn in november 2019 aan de Universiteit van Amsterdam met succes verdedigde proefschrift 'Religious Persecution and Transnational Compassion in the Dutch Vernacular Press 1655-1745'.

Hoewel zijn dissertatie moest concurreren met een viertal opzienbarende dissertaties, was de jury unaniem in haar oordeel dat *The Early Modern Dutch Press in an Age of Religious Persecution* op een aantal punten uitstak boven het werk van de andere kandidaten.

Om te beginnen werd het proefschrift geflankeerd door een aantal belangrijke en zeer positief besproken programmatische (internationale) bundels waar David de Boer (mede) de redactie over voerde, zoals *Revolts and Political Violence in Early Modern Imagery* (Brill 2021), *De Vluchtelingenrepubliek* (Prometheus 2023), en *Rebellion and Diplomacy in Early Modern Europe* (Routledge 2023). Maar de doorslag gaf de uitzonderlijke kwaliteit van zijn door Oxford UP uitgegeven proefschrift. Dit is een zeer goed geschreven relaas over de wijze waarop de vroegmoderne pers berichtte over de vele godsdienstige conflicten in de vroegmoderne tijd en het effect van die geschriften op de tijdgenoten. Wat het doet uitstijgen boven een gedegen onderzoek en analyse van de beschikbare bronnen, is zijn expliciete bijdrage aan een breder debat over de breuklijnen tussen de vroegmoderne en moderne periode. Een debat dat onder meer door de Amerikaanse historica Lynn Hunt is aangezwengeld en dat een kritiek behelst op het idee dat er gedurende de tweede helft van de 18e eeuw een fundamentele omslag plaatsvond die we kunnen kenmerken als het begin van de 'moderniteit'. In plaats van een revolutionaire verandering van traditionele naar moderne samenlevingen, beginnend in Europa, wijst Hunt terecht op een veel geleidelijker ontwikkeling die al veel eerder begon en bovendien zeker niet alleen is terug te voeren op Europa.

De Boer levert een belangrijke bijdrage aan dat debat door aan te tonen dat het humanitair gedachtengoed al veel eerder en wijder verspreid raakte dan in de 18e eeuw. En dan niet alleen in de geschriften van toonaangevende geleerden zoals Erasmus, maar ook in het dagelijks leven van vluchtelingen en hun medestanders die vanaf de reformatie in de 16e eeuw, en de daarmee samenhangende godsdienstoorlogen, hun zaak bepleitten. Anders dan lang gedacht, wekten zij in hun op een groter publiek gerichte geschriften niet alleen sympathie door zich te richten op geloofsgenoten en het benadrukken van hun religieuze idealen, maar mobiliseer-

den zij ook steun door de vrijheid van religie in te bedden in een algemener humanitair discours van tolerantie, medemenselijkheid en goed bestuur.

Daarmee legden zij het fundament voor een veel breder ideaal van humaniteit dat doorgaans met het tijdperk van de Verlichting in de 18e eeuw wordt geassocieerd. Daarmee levert het proefschrift van De Boer een belangrijke en fundamentele kritiek op het veel bredere levende idee dat de 18e eeuw, en met name de tweede helft, als een binair scharnierpunt functioneerde in de Europese geschiedenis. Waar sociaaleconomische historici hebben gewezen op de Middeleeuwse (en nog vroegere) wortels van markteconomieën en het belang van consumptie, laat de bijdrage aan de culturele geschiedenis van De Boer zien dat ook binnen sterk religieus gesegmenteerde samenlevingen overstijgende humanitaire denkbeelden en idealen al veel vroeger wortel schoten dan lange tijd gedacht. Het is met name deze belangrijke theoretische bijdrage die zijn boek doet uitstijgen boven de andere voordrachten en die hem een waardige laureaat maakt voor de Dirk Jacob Veegens Prijs 2024.

Prof. dr. L. (Liesbeth) van de Grift, hoogleraar internationale geschiedenis in relatie tot milieu Universiteit Utrecht
Prof. dr. L.A.C.J. (Leo) Lucassen, directeur Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG), hoogleraar sociale geschiedenis Universiteit Leiden
Prof. dr. J. (Jan) de Vries, hoogleraar geschiedenis van de Europese economie University of California

De jury vergaderde op 28 maart 2024 via Zoom onder leiding van KHMW-maatschappelijk lid dr. ir. M.J.M. (Marc) de Jong. Tevens was ter vergadering aanwezig prof. dr. W.B. (Wim) Drees, secretaris geestes- en maatschappijwetenschappen KHMW.